

Suplement

la

„REVISTA POLITICĂ“.

Scrisoare deschisă

adresată de deputatul Câmpulungului, d. conte Bellegarde, d. ministru-prezident baronul Bienert.

Excelența Voastră.

Cuprins de o grijă neliniștitoare îmi permit să atrag atenția Ex. Voastre asupra clicei aproape suverane a exploatorilor, cari stăpânesc districtul Câmpulungului, ba chiar întreg cuprinsul munților bucovineni, și cari desconsiderând dreptul și legea nimicesc fără milă țara și locuitorii prin cămătărit și înșelăciune. Pentru cei cari aparțin acestei clice nu e nici o cale, nici un mijloc prea rău pentru a ajunge ținta lor, care constă în dorința de a se îmbogăți cât se poate de iute și cât se poate de bine. Mulțămită bogăției împrejurimei, precum și naivității, lipsei de cunoștinți de drepturi, slăbiciunii de caracter și credulității populației de aici, ei, adunați din toate țările, din centrele mari ovreești ale Rusiei, României, Galității și Bucovinei, au aflat aici în munți pentru aspirațiile lor un teren de activitate aproape ideal, pe care acum de multe decenii îl exploatează cu o solidaritate uimitoare, fără să li se fi pus pân' acum din partea statului sau din parte particulară vre-o piedică vrednică de amintit.

Ba chiar însa-și justiția statului părea a fi capitulat în fața acestei clice, precum cu părere de rău am trebuit să constatăm în baza experiențelor din cursul multor ani. Căci tocmai numai pentru acești oameni nu exista pân' acum lege penală și în special măsurile împotriva înșelăciunii și cămătăritului, prin a căror executare strictă s'ar fi pus în scurt timp capăt acțiunii lor dezastroase, rămânneau în aceste tribunale distric-tuale **numai pe hârtie**. Înșelăciunile cele mai infame și ordinare, cazurile cele mai revoltătoare de cămătărit, jurămintele false, convertiri de mărturi, mituiri și presiuni, cari erau în gura fiecărui om din district, despre cari fiecare vrabie își putea ciripi cântecul ei, au rămas până acuma totdeauna necunoscute, numai acelor organe ale statului, a căror sfântă datorie se spune că este, de-a veghia la observarea strictă a dreptului și legii, și a pedepsi greu pe cei cari lucrează împotriva ei, fără privire la persoană. Nici o rugăminte, nici o jăluire nu ajuta aici, procuratura, judecătoria penală erau și au rămas neactive, surde și mute.

Aceasta, Ex. Voastră, nu e poate numai o afirmare deșartă, ci e un prea adevărat și regretabil fapt con-

statat, al cărui adevăr se întărește prin adevăririle statistice ale acestor autorități asupra activității lor pe terenul combăterii cămătăritului și înșelăciunii în cei 10 ani din urmă, respective prin urmările acestei activități. Deși în această direcție s'a dat expresie multor bănuieli, cari n'au fost tocmai spre cinstea justiției austriace, totuș nu voim să ne extindem asupra adevăratelor motive ale unei complete neactivități de decenii a justiției penale tocmai pe acest teren unde activitatea ei în această țară era deosebit de necesară, ci ne vom mărgini numai a constata existența, incontestabilă a acestui fapt. Se înțelege că din afară părea numai, ca și când organele justiției penale ar fi scăpat până acum cu totul din vedere existența unor anumiți paragrafi ai legii sau ca și când executarea acestora față de aparținătorii acelei clice ar fi întâmpinat deosebite greutăți juridice. Unii din acești juriști judecau chiar pe față din punctul de vedere, că anumite practice, întrebuintate în țară, cari însă după părerea noastră nu sunt deloc admisibile fiind împreunate cu cămătărit și înșelăciune, sunt de privit ca forme nouă și de tot admisibile ale comunicației comerciale moderne ca uzanțe ale comerțului bucovinean și prin urmare nu pot cădea sub legea penală.

De oarece în fața convingerii judecătorului chiar Dumnezeu e fără putere, ne-am deprins și noi cu această concepție după felul nostru fatalistic de gândire, care datează încă de pe vremea Turcilor făcându-ne însă și acuma servicii destul de bune. Că vreunul dintre oamenii noștri, care a furat vre-o oaie sau alta ceva, a fost dus de jandarm ferecat prin localitate, asta am putut și putem vedea și azi aproape zilnic la noi, că să fie tratat însă la fel și un Ovreu măcar atunci, când a exploatat prin cămătărit și a sărăcit cu totul prin înșelăciuni un sat întreg, o vale întreagă, asta n'am ajuns să vedem aici pân' acuma! Acesta era pentru noi un gând cu totul nou! Așa de puțin ne-am putut emancipa de sub ideile gospodăriei turcești mulțămită practicei de până acuma a justiției cu toată stăpânirea austriacă de 140 de ani!

Pecând, după cum s'a constatat, justiția penală din sudul Bucovinei s'a mulțumit în cei 10 ani din urmă numai de-a se ocupa cu interesante cazuri singurite de omor și hoție, de-a pedepsi furtușaguri de lemne și de vite și de-a da atenție din când în când din cauza picanteriei poate în treacăt numai vre-unu caz de siluire, iar pe unicul rău adevărat primejdie al acestei țări, buba cu puroi care o mănâncă, de a-

ignora cu o suverană consecvență de fier, justiția civilă, sora cea aleasă, elegantă, luă în timpul din urmă un avânt pân acum nemai auzit în toată Austria sub patronajul binevoitor al aceleiași clice de exploatare și al oștirea lor nenumărate de reprezentanți ai justiției... un avânt, care făcu în fine senzație îndreptățită și în ministerul justiției.

Era doar menirea justiției civile, de-a realiza toate acele mii de „afaceri de drept“, cari se încheiau zilnic pe toate piețele și străzile, în toate orașele și satele, în toate cotloanele și ascunzătorile munților între „oamenii noștri de onoare“ și între credula, copilăros, — naiva populație țărănească, în scris sau oral, cu sau fără marturi, cu sau fără ajutorul propinațiilor, de-a realiza aceste afaceri, adevărat de a constata dreptul existenței lor prin lege, apoi de a le realiza prin intabulare și în fine și practic pân la consecvențele cele mai extreme. Acestei realizări a amintitelor „afaceri juridice“ pe calea justiției civile se înțelege că nu-i sta ca piedică faptul, că de bună samă 50% ale acestor „afaceri judiciare“ s'au îndeplinit pe o cale oprită prin dreptul penal.

Căci ce are să întrebe judecătorul civil, dacă cel dator a primit dela creditor la timpul său întreaga valută a sinetului sau poate numai 75% sau poate chiar nimic? Ce-i pasă lui dacă cambia acționată de facto e plătită deja demult, și dacă țărânul neștiutor fiind încredințat că a plătit totul nu a reclamat la timp împotriva părții de plată? Ce-i pasă lui dacă sinetul a fost iscălit abia în urma învoirii, ca creditorul să-l poată prolunga fără grijă încă cel puțin 3 ani? Ce-i pasă lui, dacă asupra unei datorii ipotecare deja de mult plătite pân la cel din urmă ban dar neștearsă la timp din catastru se ridică dinou pâra bazată pe vestita publica fides a catastrului? Ce-i pasă dacă țărânul n'a trecut și în catastru la timp ca posesie a sa locul de pământ cumpărat și plătit și că în urmă din cauza acestei omiteri trebuie să mai dea odată aceiași sumă de cumpărare pentru a putea face posibilă trecerea în catastru? Ce-i pasă în sfârșit dacă creanța provine din isvor cinstit, înșelător sau cămătăresc? Și dacă isvorul tulbure, din care provine ea, a fost la început chiar destul de clar și de vădit, atunci totuși cererea înainte de-a se face pâra a primit îndată prin prefacerea bazei de drept primitive o haină nouă lipsită de bănuiele, (prefacerea într'o datorie de sinet sau într'o datorie bazată pe o învoire nou încheiată, transacțiuni, pe cari țărânul, care caută totdeauna să scape numai de primejdia momentană, le primește bucuroși) așa că judecătorul civil, chiar dacă excepțional s'ar interesa mai de aproape despre afacere, n'ar putea afla nici un motiv pentru un pas hotărâtor.

Aceste toate le-am amintit aici numai ca exemple pentru a ilustra câteva practice uzitate în țară, cari au dus mii și mii de familii la sapă de lemn și spre a arăta unde ajungem dacă numai justiția civilă e conștie de chemarea ei nu și cea penală în același timp, cu deosebire atunce, când pe de o parte e în chestie o populație care e așa de aproape de starea primitivă și pe altă parte sunt în joc elemente, a căror sete de jăfuire și lipsă de caracter ajung așa

departe, ca la noi în Bucovina. De aceea nu ar trebui se înțelege să se mire nimeni dacă în astfel de împrejurări autoritățile judiciare apar în opinia publică în mare parte numai ca simple organe executive ale cunoscutei clice, o concepție care vezi bine că nu aduce cinste respectivelor autorități ale statului.

Aceste triste rezultate practice ale acestei activități resp. neactivități judecătorești, se pot cunoaște deja azi într'un mod clar și aproape îngrozitor. Pe de o parte cumularea de avuții mari în mâinile acelor, cari acum abia 10 ani au venit cu traista în spate în țară, pe de altă parte mare sărăcire grabnică și constantă a populației odinioară bogate și înfloritoare a acestei țări. Sate întregi, văi întregi sunt devastate, stoarse pân la măduvă prin cămătărit, precum arată în fine în mod îngrozitor și catastrul pe toate paginile sale.

Abia în anul trecut părea că autoritățile și oficiile menite pentru exercitarea justiției penale ar încerca să se trezească din somnul acesta. Căci într'adevăr în anul acesta s'a întreprins ceva pe terenul justiției penale, fapt care a îngrozit un moment pe amintita clică, și care a avut ca rezultat o lăncezire generală în această direcție pe terenul afacerilor țărănești. Dar nu numai afacerile țărănești, ci chiar și cuprinsul afacerilor judecătoriilor civile a scăzut considerabil, fapt care va ieși la evidență și prin statistică, ceea ce e o probă neîndoielnică pentru adevărul afirmării noastre, că adevărat judecătoriile civile s'au ocupat în partea cea mai mare cu afaceri juridice, a căror bază era incontestabilă din punctul de vedere al legii penale.

Nici o invaziune tătărească din veacurile trecute n'ar fi putut cauza răni atât de adânci țărânimei din țară ca gospodărirea fără drepturi și legi a celor din urmă decenii, și totuși cât a contribuit la sanarea referințelor și a moralizării poporului numai anul trecut, când procuratura făcu în fine un pas hotărât în această direcție! Cercuri largi au fost aduse deja în acest scurt timp de învățătură la convingerea, că anumite mijloace și căi nu vor duce ca pân acum direct și fără piedici la avere și putere, ci eventual chiar și în temniță. Cătușele de fier ale creditului pe cambii, cari făceau pe țărân sclav al cămătarului, au fost sfărmate pe jumătate și partea mai inteligentă a țărânimei era acum aproape de încredințarea, că se poate gospodări și fără a fi avizat la ajutorul creditului cămătăresc. Aceste rezultate îmbucurătoare ale aplicării paragrafilor de înșelăciune și cămătărit ar fi ieșit de bună samă încă mai mult în evidență, dacă n'ar fi fost ele slăbite prin îngrozitoarea lipsă de nutreț din iarna trecută și dacă n'ar fi scăzut prețul vitelor cu aproape 75% în urma acestei crize de nutreț. De s'ar fi purces încă numai câțiva ani pe această cale țărânimea noastră ar fi fost mântuită.

Singur Dumnezeu poate să răsplătească cu dreptate pe acci bărbați cinstiți, cari conștii de datoria lor sfântă au încercat în ceasul cel de pe urmă să puie odată stavilă acestor fapte ale nebunei clici de hoji! Ce mult bine au adus ei cu asta țării și poporul

din sudul Bucovinei. Și o astfel de răsplată pare că nu pot ei să aștepte nici din partea statului și nici de aiurea, fapt, care în fine nu ne prea miră.

Acum în toamna anului trecut a pornit o agitație generală puternică împotriva acestei direcții atât de nouă în Bucovina și pentru mulți atât de neprielnică. Într'o serie de articole ale unuia din cele mai răspândite ziare la noi „Czernowitzer Tagblatt“, s'au dat în vileag sub titlul „Dintr'un mic tribunal“ toate felurile de învinuiri, bănuieli și calumniări împotriva reprezentanților acestei direcții primejdioase, reproșuri, cari se înțelege au aflat îndată un grabnic răsunet tunător în celelalte ziare de acelaș soi. Paraziții, de cari (lucru de necrezut), au cutezat să se apropie cinstiții funcționari, au fost prezentați ca jertfe sărmâne, nevinovate și demne de compătimit ale unui fel de justiție de cabinet și s'a făcut încercarea de a arăta lumii că aici s'a înscenat din partea procuraturii și a tribunalului cercual un fel de persecuție a Jidanilor, un fel de pogrom. Ba, d. dep. Dr. Straucher a aflat de bine a da expresie acestei păreri false și greșite într'o interpelație strașnică în parlament. Noi contând pe cinstea d-sale putem presupune, că d-sa cunoscând mai bine starea lucrurilor din sudul Bucovinei n'ar fi făcut un lucru ca acesta.

Pe lângă aceste manifestări și învinuiri publice s'a mai făcut agitație mare împotriva acestor funcționari cinstiți și în taină cu toate mijloacele de calumniare și de clevetiri urâte, așa că numele lor bun și trecerea lor au scăzut mult în felul acesta, chiar în ochii acelor persoane de mare influență, cari deși judecau de altcund drept, totuși cunoscând referințele din sudul Bucovinei numai din spuse și auzite au făcut și ei pași împotriva lor.

Deși însă aceste agitații și machinații diferite ni erau prea bine cunoscute, totuși nu aveam nici un motiv de temere, de oarece noi nu puteam crede nimic alta, decât că aceste învinuiri ar fi putut să fie doar obiectul unei cercetări disciplinare, la care s'ar fi dovedit pe lângă nevinovăția respectivilor funcționari și necesitatea — și pe acest fapt punem prețul cel mai mare — absoluta necesitate a unei proceduri energice și conștiente de ținta ei împotriva acestei clice caracterizate la început și că prin aceasta și factorii competenți ai justiției afară de Bucovina ar fi cunoscut în fine odată starea factică a lucrurilor. Căci noi toți suntem dușmani exprimați a fiecărei mușamalizări și avem părerea firmă, că împrejurările dela noi se pot îndrepta numai atunci până în temelie, când se va fi câștigat și în vest o icoană clară asupra naturei lor adevărate. În cazul actual însă prin începerea unei cercetări nu numai că s'ar fi deschis singura cale corectă și legală, ci s'ar fi satisfăcut și întreaga „opinie publică“ și mai cu samă partea cea „tulburată“. Se poate doar ca și populația să nu rămâie indiferentă, când astfel de învinuiri rostite public împotriva funcționarilor de stat, sub a căror jurisdicțiune se află și ea, rămân necontrolizate din partea diregătoriei judiciare. Oare în cazuri, în împrejurări de aceste nu trebuie să fie zguduite credința și încrederea populației în nepărtinirea acestor domni? Și populația are deci într'un astfel de caz un

drept deși nu scris totuși, nu mai puțin bun de a cere o lămuire, o explicare. În fine credem că la urma urmelor și funcționarii respectivi înfierăți în public de presa jidovască cernăuțeană și de d. Dr. Straucher spre ridiculizarea generală sau erau demni de-o rehabilitare și satisfacție multămitoare și cuvenită sau eventual trebuiau osândiți. Și ei — așa credem noi cu mintea noastră mărginită de supuși — ar avea în fine pretensiunea morală de-a ști, ce cred prepoziții lor despre aceste ofenze.

Dar autoritățile judiciare superioare par a voi să procedă, spre mirarea noastră, altfel. Pare că aceste autorități nu intenționează deloc de-a face o cercetare disciplinară, sau de-a întreprinde oricare alt pas hotărât în chestia asta, ci de-a învălui într'o mută tăcere tot cazul acesta, iar persoanele cari nu plac acelei clice a le face, direct sau indirect prin alții, să se sature de funcțiile lor sau de procedura lor dreaptă. Căci nu se dă drept nici unora nici altora, nu se face nedreptate nici unora nici altora, „d-lor“ la aparență nu văd nimic, nu aud nimic, ignorează la apartență totul... În timpul acesta prin aier plutesc vești despre preterări, vești cari, durere par a fi prea întemeiate, vești al căror cuprins e foarte potrivit, de-a aduce populației și funcționarilor, ajunși în conflict cu presa jidovească din Cernăuți, convingerea că autoritățile judiciare superioare azi au deja verdictul gata, fără să fi făcut, înainte de asta o cercetare. Că în acest fel se îngreșoșează fiecare funcționar foarte iute și foarte sigur dela împlinirea datoriei sale, e prea evident.

Care funcționar adevărat va persista de-a merge pe aceeaș cale, urmând sentimentului său curat de datorie, într'un moment când întreaga opinie publică s'a răsvrătit împotriva sa și când în acel moment nu are absolut nici un sprijin la prepoziții săi? Cine va fi așa de prost, să se expuie ofenzelor întregii prese corupte cernăuțene și pe lângă asta încă și curentului înveninat de calomniare neresponsabilă și necontrolabilă care se strecură fără știre pe „supt pământ“, când precum arată istoria specială a Bucovinei pe toate fețele ei, mână în mână cu „Maffia“ e așa de nespuse de lesne să mânănci pâinea statului în toată liniștea și într'o lipsă de grijă netulburată, și pe lângă toate ești în posibilitate de-a fi onorat prin distincții prea înalte și poți să pui de-o parte „bani albi pentru zile negre“. Căci cu atâta discreție și atât de bine ca această „Maffie“ nici un stat pe lume nu e în stare să răsplătească servicii prestate, sau să pedepsească contrazicere și rezistență. A juca la „amândouă nunțile“ era pân' acum pentru un funcționar din Bucovina totdeauna cea dintâiu și suprema lege.

Aici la noi trebuie deci o porție bună de idealism, pentru a te putea opune amintitei „Maffii“ chiar atunci când ai un razim ori cât de puternic. Când însă chiar însa-și autoritatea respectivă a statului nu numai că nu oferă acest razim, ci (deși poate nu răsvedit, însă prin acțiuni cu intenție vădită, prin preterări...) te face să înțelegi cel puțin

atât, că interesele periclitate nu o împoartă absolut deloc și se revoltă împotriva adevărului, că din cauza ei s'a provocat senzație neplăcută, atunci fiecare funcționar, care ar îndeplini mai departe datoria sa și ar pune clicei numai un pas în cale ar trebui omorât cu vreun par din gard.

Funcționarii se'nțelege trebuie să tacă și vor și tăcea în toate cazurile chiar și în cele mai rele! Ei se vor împrieteni poate în parte iarăși cu gândul de-a anina în cuiu în viitor toate încurcatele și complicatele anchetări și cercetări ale cazurilor de cămătărit și înșelăciune și numai de-a putea închide ca mai înainte vre-o câțiva sârmani țărani, pentru cari ori și cum nime nu-și ridică glasul!

Pentru populația creștină însă nu e, Ex. Voastră, absolut deloc indiferent faptul, dacă paragraful de înșelăciune și cămătărit se execută sau nu, dacă ea (populația) prin această ținută a diregătoriei juridice în urma lipsei de scut și drept este expusă disnoului exploatării acelei clice, precum s'a și întâmplat într'adevăr în decurs de decenii, fără ca măcar unul din organele menite de Maiestatea Sa pentru executarea legilor penale să fi avut deosebita grație de a-și îndeplini datoria funcției sale pentru care a jurat.

Populația creștină într'adevăr sătulă de-a se lăsa dusă fără nici o rezistență ca o cireadă de oi la căsăpie, e prea sătulă de-a vedea liniștită, că legile cari unor anumite cercuri nu li vin la socoteală să rămâie pe hârtie, pe când alte legi, cari sunt în serviciul intereselor lor să fie executate cu atâta mai strict, e prea sătulă de-a fi tratată ca cetățeni de categoria a doua ca „Paria“, e prea sătulă de-a se vedea bagatelizată în cele mai sfinte drepturi ale sale.

Noi n'avem, Ex. Voastră, deloc pretenția, de-a da lecții diregătoriei judecătorești, cum are să se poarte cu funcționarii săi. Nouă ni e de tot indiferent cine ne face dreptate în numele Maiestății Sale. Ca să ni se facă însă într'adevăr dreptate, ca și acei paragrafi ai codului penal să fie într'adevăr executați, cari ni oferă nouă scut și razim și nu numai acei cari sunt spre folosul altor oameni, aceasta a o pretinde încă de tot imperativ e de bună samă oricând bunul nostru drept!

Acest drept just al nostru îl pretendem însă cu o deosebită inzistență tocmai în momentul de față, pentru că în serviciul justiției dela judecătoria c. r. cercuală din Suceavă tocmai în momentul de față sunt pe cale a se face schimbări personale însemnate și schimbări personale au la noi ca rezultat cel puțin o „schimbare de sistemă“ iar o schimbare a sistemii de până acuma ar însemna pentru noi tot atât ca și o recădere în starea de mai înainte a lipsei necondiționate de scut și drept.

Noi ne temem de o astfel de schimbare cu atâta mai mult, mai întâi u, fiindcă sistemii de până acum a devenit în timpul din urmă obiectul atacurilor celor

mai aspre venite în deosebi dintr'o parte, pe care noi în Bucovina ne-am deprins să o cunoaștem ca una din cele mai puternice potențe și să ne temem de ea „dintr'o parte, care deși o arată în afară că reprezintă cele mai curate ideale de drept și dreptate, totuși pe vremea când stăteam sub povara faimoasei ere Zierhoffer n'a aflat nici un cuvânt de dojană pentru cea „potență“, pentru că tocmai aceea eră corespundea cu totul idealurilor ei. Era tocmai era în care teoria mai înainte amintită a tertipurilor („usantelor“) comerciale nepe-depsite, a neaplicării paragrafilor de înșelăciune și cămătărit față de practicele noastre jidovești era în înflorire deplină!

Al doilea, ne temem noi de cea schimbare cu atâta mai mult, deoarece pe de-o parte diregătoria judiciară se învâluie cu privire la părerea sa asupra atacurilor amintite într'o îndărătnică tăcere, pe de altă parte se colportează vești întemeiate despre preterarea și disconsiderarea tocmai a acelor funcționari, despre cari știm, că nu sunt aderenți ai amintitei teorii, ci sunt de părerea că dispozițiunile paragrafilor de înșelăciune și cămătărit într'un caz dat trebuie aplicate chiar și față de negustorii bucovineni și că presupunerea, că acești neguțitori sunt adecă în această privință imuni, nu e atât de incontestabilă din punct de vedere juridic. Din împrejurarea însă, că tocmai acești funcționari sunt mahniiți și disconsiderați de către diregătoria juridică trebuie să concludem cu siguranță, că pe de-o parte atacurile venite din parte dușmănoasă totuși n'au rămas fără de răsunet în cercurile înalte competente sau că pe de altă parte în aceste cercuri nu se observă deloc înclinarea, de-a sprijini oarecum pe acei bărbați, cari reprezintă astfel de teorii „dușmănoase“ pentru negoț și industrie.

Al treilea motiv care ne face să ne temem, e că, ce privește justiția am făcut destule experiențe triste în cursul vremii. Știm adecă foarte bine, că funcționari înalți juridici sunt numiiți cu ușurință, însă numai cu mare anevioie pot fi scoși din oficiu și că în fine urmările unei astfel de proceduri rele a diregătoriei judiciare avem totuși să le suferim noi și copiii noștri. Mulți, mulți ani trec până ce strigătul durerii noastre pătrunde până la Viena, mulți, mulți ani până-ce este el auzit, mii și mii de inși pot să sângere nevinovați în acest timp. — „Ceriule sus și țarul departe“ — spune un proverb rusesc, care se potrivește tot atât de bine și pentru noi.

Căci cât de bine e informată asupra acestui obiect diregătoria judiciară, cât de mult se interesează ea de activitatea unui astfel de bărbat, cât de nețulburat poate să gospodărească un astfel de domn în toată liniștea sa sufletească călcând în deplina sa voie lege și drept, fără ca curtea c. r. de apel din Lemberg sau chiar ministerul c. r. de justiție din Viena să-i facă cea mai mică obiecțiune neplăcută, am văzut doar prea bine în cazul Zierhoffer, precum și cu prilejul tuturor

celorlalte afere scandaloase descoperite atunci în Suceava. Ministerul c. r. de justicie își va aduce de sigur aminte despre starea lucrurilor ieșite la iveală în acele vremuri.

Credem în fine cu plăcere, că și unora dintre domni de sus, fie din Lemberg sau din Viena, cu acest prilej li se va fi înroșit obrazul de rușine și apucându-se de cap se vor fi întrebat, dacă în cazul dat e vorba într'adevăr de stări de justiție austriacă sau nu cumva poate chiar justiție din Rusia, dar cum am simțit-o noi, n'a simțit-o nime.

Cine însă ni-a desdăunat pe noi pentru paguba cauzată de această justiție coruptă, de o notorică înclinare spre mituire?

Cui i-a păsat de rănille, cari în acești ani lungi de gospodărie ticăloasă le-a adus sărmanilor noștri țărani acea clică omnipotentă de înșelători și cămătari patronată prea fățiș de d. Zierhoffer et cons.? Cine a numărat milioanele din averea poporului, cari în acea eră le-a înghițit fără multă trudă „molohul” cu ajutorul autorităților c. r. ale justiției?

În aceste împrejurări triste și după aceste experiențe dureroase Ex. V. de bună samă nu ni veți lua anume de rău, dacă în deosebi în momentul de față nu ne putem împotrivi unui sentiment de amărăciune și tulburare sufletească ba și de o desnădejde, ce prinde a încolți în noi și dacă această stare sufletească ieșă poate vrând nevrând la iveală și în expunerea de față, în momentul, când e vorba să se lase să cadă acei bărbați, în a căror dragoste de dreptate și nepărtinire avem noi cea mai deplină încredere, bărbați, cari ne-au făcut excepțional și pe noi odată părtași de scutul și razimul legal, ce se cuvine tuturor cetățenilor statului. Noi, precum am zis, am petrecut aici destul de multe și prin urmare ne-am desvâțat cu totul a ne mira prea mult; faptul însă, că numai câteva vorbe ale acestei prese corupte ar fi de-ajuns să ne despoaie din nou de drept și scut, întrece chiar puterea noastră de închipuire.

Vă rugăm deci cu înzistență, Ex. V., să binevoiți a interveni pentru noi în sfatul dela masa verde din Viena în chestia aceasta de existență, atât de serioasă, și de a face tot posibilul, ca măcar apropiatele schimbări personale dela tribunalul c. r. din Suceava să nu ni aducă, precum ne temem, iarăș o „schimbare de sistemă”, un curs nou și cu el să nu reînvie din nou grozavele vremuri vechi lipsite de ori-ce drept și dreptate.

Vă implorăm, Ex. V., de a lucra cu toată autoritatea D-voastre, ca bunul nostru drept la scutul și razimul legal să nu mai fie călcat, iarăș în picioare ca mai înainte prin atâta vreme, și ca tocmai celor mai buni dintre noi să nu li revie amintirea, că atunci când nici un mijloc legal nu mai ajută nimic, când nu mai e chip de răbdare, sunt în fine cel puțin moral cu totul admisibile mijloacele de apărare proprie. Responsabilitatea morală însă pentru tristele consecvențe ale acestor constatări ar avea-o exclusiv numai și numai administrația judiciară austriacă, care desconsiderând toate

rugămintele înzistente, toate somațiunile energice refuză cu îndărătnicie sărmanului și năcăjitului nostru popor chiar și pâinea uscată a dreptății, de care până și într'un stat de tot puțin organizat are parte fiecare ca și de aier și soare. Ba, după starea actuală putem afirma cu îndrăzneală, că diregătoria judiciară a ajuns prin acțiunea sa dăunăcioasă acestui serman popor subjugat atât de departe, încât ar vroi să-i răpească îndărăpt cât se poate de repede chiar și sărăcăcioasa îmbucătură, pe care se pare că din nebăgare de sumă a primit-o în timpul din urmă.

Că fără de aplicarea aspră a paragrafului de înșelăciune și cămătărit vom fi nimiciți în scurt timp până la măduvă, că fără de scutul strict al acestei legi nu ni mai rămâne în acest amestec de rase absolut nici o posibilitate de existență, acest fapt, Ex. V., în urma experiențelor ultimelor decenii nu e mai mult o întrebare nici pentru noi nici pentru ori-care cunoscător al referințelor noastre. Dacă mâna statului se va ridica și mai consecventă neconținut numai spre folosul dușmanilor noștri, atunci încurând poporul nostru din Bucovina va aparținea numai trecutului, ca și Indianii din Vestul îndepărtat. Și aceste, Ex. V., nu-s vorbe goale! Căci avântul fabulos economic, ce l-au luat dușmanii noștri în cursul ultimelor decenii, poziția materială și morală de azi precum și pe de-o parte calitatea notorică a mijloacelor, prin cari au ajuns acești factori la putere, pe de altă parte dărâmurile fumegânde, pe cari periodul acestui timp ni le-a lăsat ca singurele mărturii de măriri trecute, dovedesc aceasta cu evidentă zdrobitoare.

Rămășițele mizerabile ale acestei măriri însă ni le poate mântui numai procurorul sau judecătoria penală, iar pentru o funcționare necorespunzătoare a acestor organe nici o compezație nu poate să ni dea o oarecare despăgubire. Păcat de toate, căci doar oile, cari din cauza netrebniciei cânilor sunt expuse în orice caz lupilor nu mai au lipsă de nutremânt!

Când într'un loc undeva cazurile de omor și pradă se întetesc și siguranța publică pare a fi amenințată în felul acesta, atunci se întăresc îndată secțiile (posturile) de jandarmerie, ba eventual se trimite miliția în cutare loc și se proclamă starea de asediu. Când însă o țară întreagă este jăfuită sistematic de o bandă de înșelători și cămătari bine organizată, așa precum s'a întâmplat de facto până acum aproape de o jumătate de veac în Bucovina, — și majoritatea absolută a acestor adevăruri Ex. V., o vor mărturisi-o în liniște toți factorii oficioși ai țerii, poate nici chiar camera de negoț și de comerț nu face excepție dela asta — atunci nu se întâmplă nimic. Da, nu se întâmplă nimic, căci precum am zis după concepția multor juriști bucovineni ocupația acestor oameni se prezintă probabil deja ca un fel de industrie casnică, iar tertipurile întrebuintate din obicinuință la exercitarea acestei industrii trebuie privite apoi deja ca „usante” negociare lipsite de pedeapsă.

Dumnezeu să binecuvinte nobilul su-

flet al acelui jurist, care a dat lumii această teorie și pe toți adepții acestuia!

Vai de acela însă, care declară că nu se învoiește cu această activitate a autorităților penale și cu această teorie, vai de cel ce încearcă să intervie pentru sermanul popor să lămurească largă publicitate asupra primejdiei amenințătoare, să rumpă letargia justiției, să cheme energic la luptă! În foc cu el, căci el influențează justiția!

Și cu tot dreptul! Căci aici nu mai e vorba de omoruri și ucideri, va să zică de cazuri, în cari în momentul dat de sigur n'ar fi prea nesimpatice unele dispozițiuni aspre împotriva făptuitorilor tocmai ai acelei clice, care nu face să curgă sânge, care însă în ochii mei e mult mai primejdioasă, decât ucigașii și omoritorii, pentru-că aduce un întreg popor încet dar sigur la moarte de foame. Aici e vorba de alți paragrafi mai puțin însemnați ai codului penal, cari după părerea acestor domni ating numai puțin interesul public și au un caracter discret de drept particular ca cel al ofenselor de onoare, va să zică lucruri, cari nu interesează publicitatea sau adică n'ar trebui să o intereseze. Organele acestei clice purced prin urmare foarte corect, când cu o discrețiune uimitoare aștern o tăcere de moarte asupra acestor procese penale, cari tratează lucruri de acest fel, foarte corect când afurisesc și proscriu pe acei care nu sunt aderenți ai părerilor lor.

Iustitia regnorum fundamentum! Dreptatea este fundamentul statelor, fără de care nu poate exista nici un popor, cel mai puțin poporul creștin din Bucovina!

Rugăm deci din adâncul sufletului ca Ex. V. să aducă în fine odată și poporului creștin din Bucovina stări sigure, liniștite și legale!

(„Patria“)

Francisc conte Bellegarde.

„Scrisoarea mea deschisă“ către Excelența Sa d. ministru prezident, precum și denumirea d. consilier superior Mandyczewski de consilier de curte și prezident al tribunalului din Suceava au stârnit un resunet puternic în gazetele jidovești din Bucovina. Întru cât improșcăturile gazetelor jidovești vorbesc despre persoana mea, deci un lucru ce mă privește numai pe mine, fie aceste improșcături oricât de iscusite și nimerite, cred că pot fi lăsate la o parte. Cred însă, că e neapărată trebuință să vorbesc de unele încheieri, ce le fac aceste gazete pe nedreptul. Aceasta trebuie s'o fac cu atâta mai mult, ca să nu se înrădăcineze credința că aceste gazete (jidovești) sunt atotputernice și acei ce au altă părere, să nu se înspăimânte prea din cale afară.

Căci astăzi se pare în adevăr, că aceste gazete chiar și în Viena isbutesc totul ce voiesc,

ba, ce-i mai mult, ministerul de justiție crede și ține în seamă totul ce spun aceste gazete (jidovești) despre judecătorii noștri și le împlinește dorința.

Adevărul, pe scurt, e următorul: O gazetă de căpitanie a Jidanilor din Cernăuț a scris mai multe articole și s'a plâns de nedreptăți, ce li s'ar face pârâților jidani. O cercetare a lucrurilor nu s'a făcut, deci nu s'a aflat și constatat, ori de învinuirile lor sunt adevărate. Acela, împotriva căruia s'au spus toate învinuirile, a fost trecut cu vederea și în loc să-l denunțăm pe el (prezident al tribunalului), a ajuns Mandyczewski, care e mai mic în rang (decât d. A. Pridie), ceea ce a pricinuit multă mahnire în popor (N. R.).

Din faptul acesta gazeta jidovească din Cernăuț face următoarele încheieri: Noi am descoperit într'un șir de articole neajunsuri la tribunalul din Suceava. Cu multă mahnire și îngrijorare se vorbea în popor: Ceea ce se petrece la tribunalul din Suceava e o întâmplare sau tendință? Acuma ne-a venit răspunsul. Ziarul oficios din Viena răspunde foarte răsvedit: Tendință! Și deoarece tendința aceasta trebuie pecetluită, urmează să fie înlăturați prietenii acestei tendințe. Nu vom trâmbița nici decum isbânda noastră. E lucru vădit că acțiunea întreprinsă a isbutit pe deplin, e meritul nostru și că aceasta acțiune, deoarece numai noi am fost cei dintâi, care am adus în vileag neajunsurile, a fost legată strâns de numele nostru și că isbânda deplină e pe partea noastră.

Chantecler-ul e azi la modă. (Chantecler se chiamă în limba franceză cucușul). Soarele de aceea răsare, fiindcă cântă el (Chantecler). Pentru acest Chantecler (cucuș) nu răspunde mândria lui proprie, ci numai tactica nenorocită a Excelenței Sale d. ministru de justiție, care în adevăr a făcut să se creadă, că, trecându-se cu vederea peste un candidat neplăcut ziarului jidovesc, se datorește faptului, de a fi pus la cale așa ceva sau după cum se laudă gazeta jidovească, „totul s'a întâmplat pe placul ei“. Eu îi dădusem de grijă îndeajuns Excelenței Sale în „Scrisoarea mea deschisă“ și am arătat, că dacă un funcționar, care scurtă vreme înainte a fost batjocorit în gazete, e trecut cu vederea într'un chip așa de supărăcios fără să-i fi făcut o cercetare disciplinară, am trebui numai decât să credem să diregătorii justiției ia

de bune și adevărate fără să cerceteze lucrurile, tot ce s'a scris împotriva acestui funcționar. Dacă Excelența Sa d. ministru al justiției care, după cât am auzit eu, nu crede pe deoparte tot ce s'a scris în amintita gazetă jidovească, pe de altă parte însă toate spusele mele nu le-a băgat în seamă. Aceasta mă face să cred deabinele că Excelența Sa a făcut lucrul acesta întradins numai de ochii lumii ca să se pară că a ținut odată seamă și de dorințele gazetelor jidovești. Dacă Excelența Sa, după cum văd eu a căutat prin tactica sa să-și ajungă ținta dorită, atunci, fără doar și poate după cum ne arată și gazeta jidovească a avut o isbândă strălucită. Cucușului însă nime nu-i poate lua cătuși de puțin în nume de rău, căci are tot dreptul să se mândrească.

Deci, dacă pe lângă cucuș nu ar mai fi încă și alți bărbați puternici, eu aș fi de bună seamă cel din urmă care să nu-i cred că ceea ce a făcut, are o isbândă sigură. În cazul de față însă nu e vorba numai de cucuș și de tovarășii lui, ci și de cealaltă lume din Bucovina care e alcătuită încă și din unii creștini. Excelența Sa d. ministru al justiției nu știe mai de aproape ce se petrece în țara noastră, și nu știe că lumea dela noi nu e curată și luminată îndeajuns ca să înțeleagă cum se cade planurile Excelenței Sale, care planuri miroasă, după cât se pare, a usturoi jidovesc.

E un punct de vedere trist și rușinos, însă un fapt prea adevărat, că întreg poporul creștin din Bucovina fără deosebire de națiune crede prea lesne că Jidanii cu chițibușurile lor înrâuresc prea mult stăpânirea austriacă. E o credință nezguduită, cel puțin în Bucovina, că Austria se pleacă în totdeauna înaintea jidovismului care e foarte puternic. Faptul acesta trebuie să-l înțelegem cu atâta mai mult, deoarece știm, că Bucovina a fost stăpânită mai bine de treizeci de ani de către liberali. Pecând în alte țări stăpânirea primejdioasă a liberalilor a fost la vreme îndepărtată, Bucovina noastră a suferit încă jug nenorocit. Câtă vreme Bucovina a fost stăpânită de liberali, care îi sprijineau foarte mult pe Jidani despre care se credea că sunt de mare folos pentru țară, în timpul acesta erau ei corcolii și ocrotiți, așa că aproape fiecare diregătorie se închina acestui neam alui Israel. Mai e o pricină

foarte vajnică despre care în țările din apus nu se știa. Până în 1904 toate alegerile le făcea numai stăpânirea. Stăpânirea numea candidații și căpitanii trebuiau să lucreze ca să fie aleși acești candidați. Vai de acel căpitan care nu-și da silință să fie aleși candidații stăpânirii. Pe de o parte căpitanul avea glasurile Jidanilor, pe de altă parte tot Jidanii lucrau și-i sprijineau pe căpitanii. Stăpânirea, la rândul ei, căta să-i întărească pe Jidani și să le îmbunătățească starea lor. Legile împărătești care împiedicau geșeturile jăfuitoare ale Jidanilor, nu erau îndeplinite și băgate în samă de stăpânire.

Jidanii se străduiau să facă la alegeri totul pe placul stăpânirii, în schimb Jidanii erau sprijiniți și ocrotiți de toate diregătoriile. E lucru vădit că Jidanii ne fiind nici de cum stingheriți și împiedecați de a-și face în voie și cu sprijinul tuturor diregătoriilor geșeturile lor, căutau în totdeauna să facă alegerile pe placul stăpânirii. În 1904 s'a rupt cu trecutul rușinos și la ori ce neplăcere ce li se făcea Jidanilor din partea stăpânirii sau a altor diregătorii, strigau în gura mare: „Doară noi (Jidanii) am ținut în totdeauna cu stăpânirea“. Nu era ușor să-i faci pe Jidani să înțeleagă că legea e și pentru dânșii și că s'au trecut vremurile, când erau cruțați de asprimea legilor. Un bărbat neuitat de creștinii din Bucovina a făcut rânduială desăvârșită în gospodăria și stăpânirea țării noastre. Acest bărbat a înlăturat relele de mai înainte și a oprit ca stăpânirea să se mai amestece în alegeri.

Așa deci, a gospodărit stăpânirea austriacă într'o țară, ai cărei locuitori băstinași, trăind într'o stare fericită, e pe o treaptă, când are mai mare nevoie de sprijin și ocrotire. Țara aceasta e megieșă cu Galiția răsăriteană, cu Rusia și cu Moldova care foiesc de Jidani. Bogății mari și frumoase ca în țara aceasta Bucovina nu se găsesc nici într'o țară din întreaga împărăție. Din pricina stăpânilor și slujbașilor jidoviți care siluiau voința poporului la alegeri, împrejurările s'au înrăit și mai tare. Pecând celelalte țări ale împărăției noastre erau mai luminate și mai înaintate, pe noi ne-au cuprins ghiarele ucigătoare ale jidovismului.

Stând astfel lucrurile, nu încapă îndoială că stăpânirea austriacă în Bucovina a fost cu totul în mâinile Jidanilor. Cu toate că lucrurile

s'au mai schimbat de vre'o câțiva ani, totuși gospodăria cea rea de mai bine de treizeci de ani a săpat o rană adâncă în inima poporului și o neîncredere l'a cuprins pe poporul creștin împotriva stăpânirii austriace, care părtinea numai neamului ales alui Israel. Poporul creștin crede că orice face stăpânirea, face numai de dragul Jidanilor. Bună oară, înainte de doi ani profesorul și deputatul naționalist Neculai Iorga din România a fost oprit la graniță de a veni în țara noastră. Mulți cărturari români credeau că Jidanii au lucrat și stăruit ca să nu vie d. N. Iorga în Bucovina. Pricina e cu totul alta. Va trebui să treacă multă vreme și va trebui să se fie seamă cu tot dinadinsul de nevoile și trebuințele vajnice ale creștinilor, ca să creadă aceștia că stăpânirea austriacă le doarește tot binele.

Stăpânirea austriacă a săvârșit grele păcate pe spatele poporului român din Bucovina. Cu toate aceste poporul e patriot și credincios Împăratului. Aceasta se datorește faptului că mișcarea naționalistă în Bucovina e abia în fașe și apoi că, împrejurările ce se petrec în învecinata Românie nu l-au ademenit până acuma pe poporul băștinaș. În timpul din urmă și la noi mișcarea naționalistă ia un avânt tot mai mare, iar în țările învecinate peste noapte se schimbă lucrurile în spre mai bine. Pe de altă parte simțul național și schimbul de vederi se desvoltă din ce în ce. Fiind așa, simțul patriotic și dinastic al poporului e ispitit într'un chip îngrijitor. Aceasta se poate întâmpla cu atât mai ușor la Românii din monarhia noastră.

Românii din Bucovina sunt aproape pe jumătate înghițiți de puvoiul slav, care a pus mâna pe partea de miază-noapte a Bucovinei; apoi jidovimea i-a încălecat și subjugat. Mai bine de 70 la sută din gospodăriile țărănești sunt îndatorite la Jidani, așa că mulți ani încă poporul român va fi rob jidovesc. Românii din Ungaria și Ardeal s'au răsculat odinioară împotriva „națiunii“ ungurești, în urmă au fost aruncați în mâinile Ungurilor, iar astăzi sunt cu totul părăsiți și neîndreptățiți. Iată cu ce s'au ales Românii în timp de 60 de ani.

Amintirile unui trecut strălucit, vecinătatea cu regatul român, vechiul cântec de credință

și recunoștință de odinioară și de acuma și neîncrederea mare față de stăpânirea austriacă sunt o pricină vădită ca Austria să fie seamă de toate aceste; căci și la noi începe poporul să gândească, să cumpănească, să trăiască și să facă politică. Și pe cât a fost și mai este încă Românul din Bucovina austriac în inima sa, să se caute să fie și în mintea lui.

Pentru a înlătura toate relele trecutului, datoria fiecărui cetățean austriac este să îngrijiască și să lucreze după puterile sale ca să se întărească încrederea în stăpânire. Nicăiri nu se simțește mai tare nevoie de încredere ca în justiție (judecătorie). Aceasta am arătat-o și în „Scrisoarea mea deschisă“, că tocmai în justiție nu trebuie să fie vre-o urmă de greșală sau părtinire, ce ar avea urmări destul de grele.

Aceasta m'a îndemnat să scriu scrisoarea cea deschisă Excelenței Sale d. ministru președinte. Scopul ei a fost să-l fac luător de seamă asupra celor ce se petrec în țara noastră, ca să nu aibă loc oareșcari neînțelegeri sau vre-o umbră de părtinire. Lucrul a fost hotărât cu luni înainte și era vorba sub ce formă s'ar putea da hotărârea ministrului de justiție. Spusele mele nu au fost băgare în seamă. Excelența Sa d. ministru de justiție nu trebuie să-mi iaie în nume de rău dacă nu numai gazetele jidovești, dar chiar și poporul creștin s'au înșelat amarnic și face să se creadă că ori ce dorință a Jidanilor e poroncă pentru stăpânirea austriacă.

Scopul acestor șire este să arăt starea adevărată a lucrurilor și să înlătur urmările procedării Excelenței Sale d. ministru de justiție, ca să nu creadă poporul creștin din Bucovina că puterea Jidanilor e hotărâtoare. Căci în adevăr numele Excelenței Sale d. ministru de justiție e cu mult mai bun decum se bănuiește la noi în Bucovina, cu toate că se aduce în legătură tactica sa cu cele scrise în gazetele jidovești.

Excelența Sa nu a crezut gazetelor jidovești din Cernăuți, ci cu totul alta ceva l'a hotărât. Vicepreședintele tribunalului din Suceava nu a fost predestinat să ajungă cândva consilier aulic, după cum mărturisește gazeta jidovească. Totdeauna când era vorba de el, se stârnea mare burzuluială la cei mai mari. Pe timpul lui Zierhofer, descoperindu-se nea-

junsuri și neorânduiești la judecătoria din Suceava, pe care le-au scăpat din vedere gazetele jidovești, l-au atins și pe d. viceprezident care era curat ca lacrima. Că d. viceprezident nu a fost predestinat pentru prezidenția tribunalului, dovada cea mai bună e că a fost denumit președinte Olinschi, un om slab și bolnăvicios. Vicepreședintele a condus tribunalul cât a trăit Olinschi și după moartea acestuia. Era lucru vădit că cel mai destoinic și chemat să fie denumit președinte al tribunalului, a fost vicepreședintele. Aceasta însă nu era pe placul Jidanilor. Deci jos cu el! Dacă cred ziarele jidovești că soarta judecătorilor din Bucovina e în mâna lor și că le trebuie numai o nimica toată ca să facă de râs o întreagă judecătorie în Viena, nu ne mai rămâne decât să luăm drumul spre America unde ne-ar merge poate mai bine.

Mulțumită Domnului, aceasta e numai o aiurare. Așa departe încă nu am ajuns în Austria, cu toate că ministerul de justiție părea să ne fi dat crezare.

Totuși ne mai putem mângâia: „Și sub conducerea lui Mandyczewski“, așa zice gazeta jidovească din Cernăuț, „așteptăm să fie pedepsiți cât se poate de aspru acest soi de oameni (cămătari)“. Cel puțin în punctul de căpitanie al scrisorii mele deschise suntem una și nădăjduiesc că chiar în cazul cel mai rău, dacă nu se va îndeplini legea după placul nostru, atunci cel puțin se va îndeplini de

dragul gazetelor jidovești. Cât despre mine, îi voi da pe mâna gazetelor jidovești pe toți cămătarii creștini, pe care nu i-am apărut nici odată. Și dacă s'ar întâmpla ca vreodată și ziarul creștin social să-i apuce pe unii judecători pentru neorânduiești și dacă acești judecători fără să li se fi făcut vreodată o cercetare disciplinară, ar fi trecuți de-a rândul cu vederea, și atunci voi spune adevărul ministrului de justiție, după cum am făcut-o și acum. În genere ar trebui ca administrația austriacă să aibă în vedere cuvintele de aur ale profesorului Dr. Eugen Ehrlich, care de bună seamă nu e antisemit, dintr'un discurs despre „problemele sociale politice în ostul Austriei, mai ales în Bucovina“ care a spus: „Fără îndoială, că ori și ce propășire economică, socială și de drept în Bucovina se face cel puțin de 20 de ani în coace și se va face și de acum neîntrerupt pe spatele Jidanilor. Ei nu mai pot fi stăpânii de odinioară. Ori și ce propășire din țara aceasta, se face pe spatele Jidanilor“. Mai nimerit nu se putea. Ar trebui ca stăpânirea austriacă să fie seamă de aceste și să dovedească că voiește cu ori ce preț să sprijinească propășirea adevărată chiar pe socoteala aceluia, care atâta vreme au trăit din prostia noastră. Atunci și poporul creștin din Bucovina, care până acum a stat sub picioarele Jidanilor, va serba cu bucurie învierea sa.

(Reichspost).